

Mitä tarkoitamme “toimintavalmiuksilla”¹?

Käsitteen määrittelyä

Saavuttaakseen oman potentiaalinsa (kasvaakseen täyteen mittaansa ihmisenä) ihmisellä on oltava mahdollisuus tyydyttää perustarpeensa, huolehtia terveydestään ja kantaa vastuuta omasta elämästään. Tärkeää on myös mahdollisuus osallistua kulttuuriseen, sosiaaliseen, poliittiseen ja talouselämään. Jokaisella on oltava vapaus ajatella, tehdä päätöksiä ja toimia sen mukaisesti, mitä hän pitää oikeana. Viittaamme kaikilla näillä tärkeillä tekijöillä ja ominaisuuksilla inhimillisiin toimintavalmiuksiin (*human capabilities*).

Mahdollisuus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä vaihtelee sekä yksittäisten ihmisten että ihmisryhmien välillä. Syinä tähän ovat erilaiset tilannekohtaiset tekijät. Esimerkiksi puhtaan veden ja ravinnon tai muun perustarpeen saatavuus voi ratkaisevasti vaikuttaa siihen, millaiset mahdollisuudet yksilöllä on hyvinvointiin ja inhimillisen potentiaalinsa saavuttamiseen nyt ja tulevaisuudessa. Mahdollisuus koulutukseen voi vaikuttaa esimerkiksi lukutaidon oppimiseen, ja tällä puolestaan voi olla keskeinen vaikutus esimerkiksi terveyteen tai uusien viljelymenetelmien omaksumiseen.

Tämän projektin hypoteesina on, että koulu tarjoaa mahdollisuuden erityiseen tietoon (*specialised knowledge*), joka edistää yksilön toimintavalmiuksien kehittymistä. Tieteenaloihin perustuva tieto tekee osaltaan mahdolliseksi sen, että nuoret kykenevät ajattelemaan sellaista, mitä he eivät ole ennen ajatelleet. Tutkimuksessa kysymme: 1) Millä tavoin maantieteen opetus tukee inhimillisten toimintavalmiuksien kehittymistä? 2) Jos nuori ei opiskelisi maantiedettä, miten tämä vaikuttaisi hänen hyvinvointiinsa ja mahdollisuuksiinsa kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä?

¹ Näkemys toimintavalmiuksista ja niiden merkityksestä inhimilliselle kehitykselle ja hyvinvoinnille perustuu Amartya Senin ajatteluun. Myöhemmin erityisesti Martha Nussbaum on edelleen kehittänyt toimintavalmiuksiin liittyvää teoriaa.